

ČETVORNA ALIJANCA JE SREČNO SKOVANA.

Amerika, Anglija, Japonska in Francija bodo čuvale plen na Pacifiku.

WILSONOVI PRISTAJI PO ZDRAVLJAJO ALIJANCO KOT NOVO LIGO.

Washington, D. C. — Na plenarni seji razorožitvene konferen-
ce, ki se je vršila v soboto, je bilo
formalno naznanjeno, da so štiri
velesile Velika Britanija, Franci-
ja in Združ. države sklenile zve-
zo za "osiguranje mira na Paci-
fiku in daljnem vzhodu". Sena-
torju Lodge, amerškemu delega-
tu, so poverili nalogo, da je to
naznanil.

Pogodba četvorne alijance, ka-
tero je Lodge prečital na odprti
seji, ima štiri kratke točke. —
Prva točka se glasi, da so se viso-
ke pogodbenice stranke zedinile, da
bodo spoštovale pravice, ki jih
imajo stranke do otoških posestev
v Pacifiku. Ako nastane kak spor
med strankami zaradi teh pose-
stev, katerega ne more rešiti obič-
ajna diplomacija, tedaj alijance
države na skupni konferenci rešu-
jejo in izravnavajo sporno zadevo.

Druga točka določa skupno ali
separatno akcijo alijanih držav
v slučaju, da so pravice te ali one
države do pacifiških posestev u-
grožene od katere druge sile.

Tretja točka se glasi, da po-
goda velja za deset let in potem
je lahko ta ali ona država avto-
matično razveljavila, ako to zaht-
eva, toda razveljavljenje postane
polnomočno šele po preteku enega
leta.

Četrta točka določa, da mora
ali pogodba, čeprav ratificirana
in ko bodo vse ratifikacijske for-
malnosti končane, tedaj preneha
angleško-japonska pogodba, ki je
bila sklenjena leta 1911.

Kakor se poroča izza kulisa, je
besedilo pogodbe sestavil angleški
diplomat Balfour, kar pomeni, da
je Anglija dosegla eno največjih
diplomatičnih zmog v njeni zgo-
dovini: potegnila je Ameriko
v alijanco. Česar Anglija ni mog-
la doseči z Wilsonom, je dosegla
s Hardingom. Prvič v zgodovini
njihovih neodvisnosti so Združene
države stopile v alijanco s tujimi
državami.

PRED ŠTIRIMI LETI IN DANES.

New York, N. Y. — "Pred štiri-
mi leti so narodi kričali po vojni,"
pravi Henry W. Nevins, zastop-
nik "Manchester Guardian".
"Zdaj kriče po miru. Še ni dolgo,
ko sem obiskal nekatere jeniške.
Obveščen sem bil, da je 147 jeni-
kov v kaznilnici, ki so za mir in
ne za vojno. Njih greh postoji v
tem, da so zahtevali mir, ko so
narodi kričali po vojni."

Nevins poroča svojem listu
Washingtonski konferenci in go-
voril je tukaj pred članstvom
Društva za zunanjo politiko. Iz-
javil je, da je prišel do prepriča-
nja, ako se hoče doseči mir, da
se mora versailleska mirovna po-
goda zavreči in spisati nova mi-
rovna pogodba.

"Upam", je nadeljaval Nevins,
"da se bodoče konference te
vrste vrše v Evropi, mogoče tudi
v Nemčiji. Če sedanja konferenca
ni ničesar izvršila, saj je delegati
bila geografije."

ANATOLE FRANCE SVARI FRANCIO: PAZI, KAJ DE LAŠ Z NEMOLJO!

Pariz, 11. dec. — Glasoviti fran-
coski literat Anatole France je
opozoril Francijo na fakt, da se
je morala mogočena Anglija uklo-
niti mali Irski. France je dejal:
"Ljubim Francijo, toda ljubim
tudi Evropo. In Evropo zadene
usoda rimskega cesarstva, ako ne
bo Francija pazila na svoje kora-
ke napram Nemčiji."

ILLINOISKI RUDARJI V BOJU Z LEWISOM.

Farrington je zavrgel odredbo
Lewisa, da se ne sme pobirati
asesment za kanasaške rudarje.

POZIVA RUDARJE, DA STOJE Z NJIM.

Springfield, Ill. — Frank Far-
rington, predsednik 12. okrožja
rudarske organizacije, je zadnji
petek zavrgel odredbo Johna L.
Lewisa, ki se glasi, da rudarji v
12. okrožju ne smejo dajati nika-
ršnih izrednih prispevkov v prid
"nepostavno" stavkujočim ru-
darjem v Kansasu.

Izvrševalni odbor rudarske uni-
je je zadnji teden zaključil v In-
dianapolisu, da je izredni ases-
ment za pomoč kanasaškim rudar-
jem, katerega je naložila okrožna
konvencija v Peoriji, nepostaven
in se mora takoj preklicati. Lewis
je nato izdal odredbo na vse od-
bornike in člane organizacije v
illinoiskem okrožju, da prenehajo
s finančno podporo, namenjeno
"upornikom" v Kansasu.

Frank Farrington je odgovoril
javnemu Lewisu in eksekutivi v In-
dianapolisu, da je izredni ases-
ment notranja zadeva okrožne or-
ganizacije in kot taka ostane v ve-
ljavi. Obenem je Farrington po-
zval rudarje v Illinoisu, naj stoj-
je z njim brez ozira na vse posledice.

To pomeni, da je odprt boj illi-
noške organizacije z Lewisom in
njegovimi izvrševalnimi odborni-
ki zdaj v tiru. Lewis mogoče od-
govori s suspenzijo in izobčenjem
kakor je storil v Kansasu.

PAROBRODNI INTERESI SE PRIPRAVLJAJO ZA NOVO OFENZIVO.

V januarju žele zopet "osrečiti"
mornarje z novim znižanjem
mezde.

New York, N. Y. — Parobrodni
interesi napravijo nov naskok na
mornarske mezde v januarju.
Predložili bodo novo mezdno lest-
vico, po kateri se mezdna zniža za
petnaest odstotkov. Parobrodni
interesi tega še niso povedali na
glas ali javno. Ampak za tajnost
so izvedeli vseeno poročevalci
Federaliziranega tiska.

Parobrodni interesi bodo prišli
s starimi izgovori. Zapeli bodo
pesem o tujezemski konkurenci,
kajti mornarji na teh tujezemskih
ladijah prejamejo le po pet in
dvajset dolarjev na mesec. Para-
brodni interesi seveda ne bodo
povedali ameriški javnosti, da
družine teh tujezemskih mornar-
jev žive v tujestvu in da pla-
čujejo življenske potrebščine v
šillingih, frankih, lirah, kronah in
markah, in da se za en dolar dobi
skoraj koš evropskega denarja.

Da se parobrodni interesi zdaj
pripravljajo za nov naskok na
mornarske mezde, so vzroki dru-
ge. Glavni vzrok je ta, da med
mornarji vlada velika brezposle-
nost, ker ni prekomorske trgovine.
Skoraj tri petine mornarjev so
doma in brez dela.

Mornarji so sklicali svojo kon-
ferenco na dne 12. decembra v
New York. Na tej konferenci
bodo razpravljali o novih pogod-
bah, ker potečejo stare pogodbe
koncem leta. Pripravili se bodo
tudi za obrambo proti napadu
parobrodni interesov.

POČASI NAPREDUJE POSTOPANJE PROTI TRUSTOM.

SAMO ŠTIRI INDUSTRIJE PREISKANE IZMED 40.

Tako sodi odvjetnik Untermyer,
ki je vodil preiskavo pred
Loockwoodovim odsekom.

New York, N. Y. — Samuel
Untermyer, odvjetnik Loock-
woodovega preiskovalnega odse-
ka, je menil, ko je odsek prišel
zopet s preiskavami, da so tovar-
narji, ki izdelujejo cement, in
drugi trustovi, ki izdelujejo drug
stavbinski material varni pred
sodnijskim postopanjem.

"Nekatere manjše družbe so
bile obsojene," je rekel Unter-
myer odseku, "toda zvešna vla-
da je ponesrečila pri poizkusu, da
zabrani nezakonite operacije naj-
bolj nevarnih trustov, ki se peša-
jo s stavbinskim materialom."

Temu je dodal, da bo odsek po-
svetil svojo pažnjo "počasnosti in
nesposobnosti" delavstva v stav-
binski industriji, o katerih je
dejal, da so ju zakrivil nekateri
odborniki. Ti odborniki bodo po-
klicani, da pojasnijo položaj.

"Izmed štirideset ali več sorod-
nih industrij, ki so po mojem pre-
prijanju kršile zvezni protitru-
stovski zakon, in pri katerih je pri-
zadetih več ko dva tisoč indivi-
dum in korporacij, so bila predlo-
žena kršenja štirih industrij ve-
liki poroti," je rekel Untermyer.
"Štiri izmed štirideset."

"Če bomo napredovali v tem
razmerju, bo večina naša mrtva in
pokopana, predno se zaradi teh
stvari uvede sodnijsko postopa-
nje."

"To pa še ni vse. Kadar bo od-
pravljen pritisk, ki ga izvaja ta
odsek, tedaj je prav malo upanja,
da se uvede uspešno sodnijsko po-
stopanje, ako se ne poslužimo
heroičnih sredstev."

"Cementni trust je razglašen
po vsej državi. Minilo je že več ko
dve leti, od kar ga je vlada prvi-
krat prišla in sodnijsko postopa-
nje je bilo mrtvo, ko smo ga oči-
veli z novimi obožkami. Iz goto-
vih vzrokov, katerih jaz ne razu-
mem, je justičnemu departmentu
nemogoče uvesti kazensko postopa-
nje proti tem bogatim in mo-
gočnim malopridnežem. Čim višje
stopamo po stopnicah sorodne
moči in važnosti kršilcev in čim
bolj so nevarni zločini, toliko tež-
je je za vlado uvesti proti njim
kazensko postopanje."

KROJAŠKI DELAVCI SE VRAČAJO NA DELO.

New York, N. Y. — Dozdaj se
je vrnilo na delo od 13,000 do
15,000 krojaških delavcev, ki pri-
padajo h krojaški organizaciji
International Ladies' Garment
Workers' Union. To je ena četrti-
na delavcev, ki so zastavkali pred
trem tedni, ker so podjetniki pre-
lomili pogodbo. Podjetniki so ho-
teli uvesti delo od kosa, znižati
mezdno in podaljšati delavnico.

Vodstva okoli štiri sto delavni-
so se že poleg teh delavcev, ki so
že odšli na delo, obrnili na orga-
nizacijo krojaških delavcev, da se
obnovi pogodba.

Izravnavo so se izvršile tudi v
Philadelphiji, Clevelandu in Chi-
cagu.
Podjetniki so razneli vest, da
je organizacija krojaških delav-
cev vprašala podjetniške organi-
zacije za izravnavo. Na to rae-
odgovarja Schlesinger, predse-
dnik organizacije krojaških delav-
cev, da se s podjetniško organi-
zacijo ne vrše pogajanja, ker se
nimajo o čem pogajati z njo.

VREME.

Chicago in okolice: Zmerni ja-
gozopadni vetrovi. Temperatura
zadnjih 24 ur: najvišja 42, naj-
nižja 36. Sonce izide ob 7.09, za-
ide ob 5.17.

LJUDJE UMIRAJO VELED STRADANJA, TODA NE SAMO V RUSIJI.

Texarkana, Ark. — (Federated
Press.) — John Zink iz St. Louisa
se bori s smrtjo. Našli so ga v bli-
njem gozdu, kjer je nabiral in je-
del oja gnezda. Povedal je, da tu-
di s beračenjem ni mogel dobiti
toliko, da bi se bil nasitil.

Bristow, Okla. — (Feder. Press.)
Gus Williams, brezposelni dela-
vec, je hotel ukrasti akatlo kon-
serviranega fižola, da si utolaži
glad. Zalotil ga je pomožni šerif
in streljal nanj. Zdaj leži smrtno
ranjen.

VELIKA BITKA ŽELEZ- NICARJEV PRED DURMI.

Železniški kralji na Vzhodu za-
bivajo znižanje mezd za 750,000
delavcev.

SODNIK LANDIS IZDAL PRE- POVED PROTI VLADNEMU ODBORU.

Železniške družbe, ki operirajo
severno od Ohio in vzhodno od
Mississippija, so zadnji petek nazna-
nile, da zahtevajo znižanje
mezd od 10 do 30 od-
stotkov, za svoje uslužbenec na
vlakih, progah in v železniških
delavnicah. Prizadetih je okrog
750,000 delavcev.

Istotčasno je Pennsylvanska že-
lezniška družba izposlovala od
svesnega sodnika Landisa v Chi-
cagu zašani "indukciji" proti
vladnemu delavskemu železniške-
mu odboru in njegovi odredbi, da
more omenjena družba priznati u-
tjelo in izvršiti gotove spremembe
v delovnih pogojih. Omenjena
prepoved mogoče pokaže, koliko
je sploh vredna oblast vladnega
železniškega delavskega odbora.

Tako je kriza na železnicah, ki
je pomalem spala od zadnjega ok-
tobra, ko je bila preklicana stavka
železničarjev, zopet oživela. Vodi-
telji unij železničarjev in želez-
niških delavcev izjavljajo, da je ve-
lika bitka neizogibna.

Zahtevane znižane mezde — po-
log znižanja 12 odstotkov v zad-
njem juliju — grozi pomesti z
vsemi pridobitvami delavcev, ki
ko jim je bila povikana mezdna
za 20 odstotkov. Toda boj ne ostane
samo na Vzhodu; železniške dru-
žbe, ki operirajo na Zapadu, so tu-
di naznanile pred nekaj dnevi, da
hočejo znižati mezde.

Vprašanje znižanja pojde naj-
prvo pred vladni železniški delav-
ski odbor. Koliko časa bodo tam
mislili to vprašanje, se ne more
reči. Odbor je tekom zadnje krize,
ko je visela stavka na niti, nazna-
nil, da se ne bo oziral na mezdne
spore toliko časa, dokler ne bodo
prej rešeni vsi drugi spori glede
delovnih pogojev in pravil; takrat
je bilo rešeno, da bo to reševanje
trajalo morda do prihodnjega ju-
lija in voditelji železničarjev so
pod vplivom tega naznanila pre-
klicali stavko. Toda odbor je po-
bitel z delom in pred kratkim je
objavil celo vrsto zaključkov. Zdi
se, da se odbor strahno mudi. Že-
lezniški kralji pritiskajo, da pri-
dejo mezdni spori hitro na vrsto.

USTAVITI HOČEJO NASE- LJEVANJE ZA TRI LETA.

Washington, D. C. — Kongres-
nik Johnson iz Washingtona je
predložil predlog za popolno su-
spendiranje naseljevanja v Zdu-
žene države za tri leta. Izvzeti so
le soprogi, žene in mladoletni o-
troci naturaliziranih državljanov
in deklarantov, ki so že tri leta v
Ameriki.

Potres na Japonskem.

Tokijo, 10. dec. — Močan pot-
resni sunek, kakršnega še ni bilo de-
set let, je strelal Tokijo v četrtek
ponoči. Materijalna škoda je ve-
lika, toda o življenskih izgubah še
ni vesti. Pošle so vodovodne cevi.
Mnogo hiš se je podrla in nekaj
oseb je ranjenih.

CLAYTONOVEMU ZA- KONU BO KMALU VZETA VSA MOČ.

PRVI KORAKI V TEJ SMERI
SO ŽE PODVZETI.

Jaano je, da žele delavce pripra-
viti ob pravico do stavke.

Washington, D. C. (Fed. Press.
Laurence Todd.) — V predsedni-
kovi poslanici na kongres, je jas-
no razumeti v njegovi sugestiji,
da se izroči polna moč industri-
skim sodiščem, ki bodo prepove-
dala stavke in kaznovala stav-
karje.

V izjavah predsednika je opa-
ziti, da so v zvezi s raznimi viri, ki
se nanašajo na industrijske raz-
mere. Tukaj na pr. je zahteva
protijunijskega podjetnika, ki
pravi, da se unije ne smejo uma-
šavati v naprave, ki služijo jav-
nosti. Drugeje zopet vidimo sug-
estijo senatorja Kenyona, ki želi,
da se ustvari zakonik in poslovni-
ca, v katerih so zapisane elemen-
tarne pravice podjetnika in dela-
vca. Tu je tudi Allenovo smelno
industrijsko sodišče, in neke
drugeje je zopet Taftova logika, ki
se nanaša na pravico javnosti do
diktature, kako daleč se smejo
zbojštati delavke razmere.

Ameriška delavska federacija
meni, da je ta poslanica, ki je ale-
dila razsodbi najvišjega sodišča v
zadevi American Steel Foundry
kompanije, normalna posledica
izida volitev, kajti bila je izvolje-
na protidelavska administracija.
Predsednik je skušal le rastolma-
čiti voljo svojih svetovalecev, ka-
terih večina upa, da adrebi vse
delavsko gibanje, drugi pa upajo,
da postane brezmočno. Odločitev
najvišjega sodišča, s katero se celo
Brandeis strinja, se da razlagati,
da je spisana tako, da velja samo
za to zadevo in da se lahko spre-
meni, če se politični pritisk de-
lavstva poveča.

Sodnik Taft pravi, da imajo
stavkarji po Claytonovem zakonu,
če so mirni in se ravnavajo po po-
stavah, pravico, da se snidejo z
onimi, ki še delajo in jim smejo
prigovarjati, da se jim pridružijo
v postavnem ekonomskem boju.
To je ravno tako, kakor imajo de-
lavci, ki delajo še v tovarni, pra-
vico hoditi notri in ven. Ampak
vsaka zadeva se mora soditi po
njenih okoliščinah. To pomeni, da
se drugič lahko poda zopet
drugačna razsodba bolj drastična,
ravno taka ali pa bolj mila, če bo
znalo delavstvo izrabiti svojo po-
litično moč.

Kdor pazno prečita odločitev,
prihaja do zaključka, da je to prvi
korak, ki je podvzel proti Clay-
tonovemu zakonu, da se mu vzame
njegova moč, ki brani delavce.

Predsednik Harding pa ni za-
dovoljen, da se delavstvo počasi
potlači s justičnim vetom. On želi,
da se odpravi ves obrambni sistem
delavstva po kanasaški metodi.
Stavkarji in stavke se morajo po-
staviti izven zakona. On je pri-
pravljen izreči simpatijo do dela-
vstva v krasnih besedah, kakešne
se zde ravnateljem njegove stranke
potrebne, vseeno pa hoče, da
se delo izvrši.

Da se to izvrši, je apeliral, ka-
kor je imel navado Woodrow Wil-
son, na lojalnost vseh članov
republikanske stranke v zbornici
in senatu. On se zaveda, da so z
njim vsi delodajalski in komer-
cijalni interesi.

FOTOGRAFIČNI DELAVCI OD- KLONILI PODALJŠANJE DELAVNICA.

New York, N. Y. — Organi-
zacija fotografičnih delavcev je so-
glasno zavrgla zahtevo podjetni-
kov, da se tedenski delavni čas
podaljša od štiri in štirideset na
osem in štirideset ur. Izvoljen je
bil poseben odbor, ki ima pravico
se pogajati s podjetniki o novi po-
godbi za leto 1922.

POŠILJANJE PROTIBOLJEVI- ŠKIH TISKOVIN V RUSIJO JE PREPOVEDANO.

Washington, D. C. — Najnove-
jša naredba generalnega poštnega
ravnatelja se glasi, da je pošilja-
nje tiskovin, "ki škodijo sovjetski
republikli", po pošti v Rusijo pre-
povedano. Dalje je prepovedano
pošiljanje kokaina, morfija in
drugih narkotičnih strupov v So-
vjetsko Rusijo.

PODJETNIKI NE BODO SEDELI V JEČI.

OBNAHALI SE BODO TAKO
"DOBRO", DA JIM NE BO
TRAJA PRESEDENI
KAZNI.

Kadar so delavci obsojeni, se ne
agodi kaj takega.

New York, N. Y. — Sodnik
John McAvoy je obsodil devet-
najst članov podjetniške organi-
zacije Marble Industry Employ-
ers' Association, ki so priznali, da
so prelomili državni protitru-
stovski zakon, na denarno globo od
\$250 do \$500 in v ječo po šest
mesecev do treh let. Podjetnikom
ne bo seveda treba presedeti jet-
niško kazni. Sodnik je jetniško
kazni suspendiral, ker "se bodo
dobro obnašali".

Nekaj dni nazaj je neki drugi
višji sodnik odsodil štiri bisni-
smane v ječo. Obsojeni so bili od
dveh do štirih mesecev, ker so
kršili ravno ta zakon. Ti obsojeni
so bili člani opekarskega trsta.
Pričakovani niso, da bodo obsoje-
ni v ječo, ker je bilo v navadi na
newyorških sodiščih, da so spošto-
vali take gresilke na ta način, da
so bili kaznovani s denarno globo,
sodnik jim je poleg še na-
pravil pridigo, na kar jih je lpu-
stil. Neki newyorški sodnik je to
stolil pred nekaj meseci s bisni-
smani, ki so bili spomani krivim
zarotniškega poseganja v trgovino,
da se odpravi konkurenca in
drugih nepostavnih bisniških ši-
nov. Ko jih je sodnik kaznoval s
denarno globo, je rekel, da so ti
mojke "iz višjih družabnih krogov
in na dobrem glasu", in tako jih
ni poslal v ječo.

Zdaj, ko je sodnik McAvoy ob-
sodil trustovce v ječo in na denar-
no globo, je razložil, zakaj je
suspendiral jetniško kazni.

"Zaključujem," je rekel sod-
nik, "ker je glavni vzrok za jet-
niško kazni ta, da je kazni ostrai-
ljiva, ker se najbolje zadosti
javnemu interesu kot s kratko
kaznijo, ki je kmalu odsluhena, in
se lahko takej po končani kazni
zopet zateče k prepovedanim me-
todam, in ker akori tri leta edino
na podlagi informacij, br ez doka-
zov za postoj zveze ali skupine ali
formiranja trgovskih metod, ki so
v protislovju s zakonom, lahko
sodišče prekliče suspenzijo in od-
redi, da se kazni presedi."

Ne, ni ga človeka, ki lahko do-
kaže, da se je katero newyorško
sodišče kdaj sklicevalo na take
vzroke, da je suspendiral kazni,
izrečeno nad malopridneži, ako
niso gresilski bisnismani ali pa
"gentleman".

Napad na novega ministrskega predsednika Japonske.

Tokijo, 11. dec. — Včeraj je bil
izvršen poskus napada na mini-
strskega predsednika Takahashi-
ja, toda policija, ki dobro čuva mini-
stre po atentatu na Haro, je pri-
šla napadalec, predno je izvršil
defanje. Več drugih oseb je bilo
aretiranih.

Pašić je šel.

Belgrad, Jugoslavija, 11. dec.
— Kralj Aleksander je poveril
bivšemu ministrskemu predse-
dniku Davidoviću sestavo nove vla-
de, ko je Pašić naznanil, da ne
more reorganizirati kabineta, ki
je demisijsiral pred enim mese-
cem.

DOPISI.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Nakladniški stroški na naročnika.
Naročnina: Zedinjena država (Izveš Chicago) \$5.00 na leto, \$1.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$1.50 na pol leta, \$1.15 na tri mesece, in za izposojnino \$2.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s "PROSVETO"
2657-58 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National People's Society.
Owned by the Slovene National People's Society.
Advertising rates on application.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglasu n. pr. (Dec. 31-31) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnik potrdila naročnino. Posvetilo je pravilno, da se vam ne ustavi list.

ZGODOVINA PŠENICE IN KORUZE.

Vojna je minila, sklenjeno je bilo premirje in borzianji in žitni spekulantje so veseli, kaj jim je storiti, da mhože svoje premoženje, četudi bodo farmarji delali skoraj zastoj.

Odpraviti je treba minimalno ceno za pšenico, ki je bila nekakšna stalna mera za ceno drugih pridelkov, si je izmislila bistra glava v Wall Streetu. Takoj je pričelo vse velebizniško časopisje obdelovati ta predmet. Šmokavzarji so pripovedovali farmarjem v člankih in vesteh, kako se bo dražil pšenica, ko bo odpravljena stalna minimalna cena za pšenico. Stalna cena je bila odpravljena in cena pšenici je pričela padati.

Uvesti je treba obrambno colnino za pšenico, so zakričali lani republikanci, ko so se pripravljali za svojo konvencijo in volilno kampanjo. Obrambna colnina je potrebna, da se povzra cena pšenici in drugim poljaki pridelkom. Šmokavzarji so pobrali ta "blaga", ker so se v Wall Streetu odločili, da morajo pri predsedniških volitvah zmagati republikanci, kajti demokratska stranka je že za enkrat izvršila svojo dolžnost in zdaj je čas, da se za nekaj časa umakne drugi stranki, ki zastopa interese velike denarne močnje. In šli so govorniki med farmarje in jim pripovedovali, da se mora uvesti obrambna colnina za pšenico in da je vsakdo sovražnik kmetske, ki je proti taki colnini. Prišle so volitve in zmagali so republikanci, kajti farmarji so skoraj kot en mož volili v severnih državah republikance, saj so jim obljubili obrambno colnino za pšenico, z njo pa tudi visoko ceno zanjo.

Republikanci so dobili večino v obeh zbornicah kongresa.

Cena pšenici je padala in dne 28. maja je bila cena za bušel pšenice kvotirana v Chicagu \$1.65. Padla je že torej precej pod stalno minimalno ceno.

Republikanci so se spomnili, da so dali obljubo farmarjem, da se uvede obrambna colnina za pšenico. Bila je sprejeta predloga, ki določa provizorično colnino in sicer pet in dvajset centov za bušel pšenice, ki pride iz tujemstva v Združene države. 28. maja je ta provizorična colnina stopila v veljavo, ko se je cena za bušel pšenice znižala že na \$1.65. Od tega dne je padala in padala cena pšenici. Dne tri in dvajsetega novembra je bila cena za bušel pšenice kvotirana v Chicagu po \$1.15.

S koruzo se ni godilo nič bolje. Dne 28. maja je stal bušel koruze v Chicagu pet in šestdeset centov, dne 28. novembra pa dva in petdeset centov.

Cena, ki se kvotira v Chicagu, pa ne pomeni cene, po kateri dobi farmar plačano pšenico in koruzo. Farmarji so prejeli za bušel pšenice manj kot en dolar, za bušel koruze pet in dvajset centov pa tudi manj.

Tako je obrambna colnina povišala cene poljaki pridelkom!

Zakaj? Ker jo povišati ne more.

Obrambna colnina za pšenico je bil le politični "slager" republikanske stranke, da polovi farmerske glasove. V Združenih državah se pridelava več pšenice in koruze, kot se potrebuje za domačo uporabo. V Združene države nihče ne izvažajo pšenice, ker jo lahko proda na drugih trgih, ker je Rusija bila blokirana in iz nje ne bi izvažali pšenice, čeprav bi bila letošnja letina izredno dobra. Stvar je pa ravno narobe. Letina je bila slaba in letos se je izvažala pšenica in koruzo celo v Rusijo, da se prehranijo stradajoči milijoni v Rusiji.

Da bi cena pšenici in koruzi ne padala, je bilo treba pomnožiti izvoz. Ta izvoz je pa bilo treba pomnožiti na tak način, da bi farmarji sami postavljali pšenico in koruzo na tuje trge. Da se to izvrši, so farmarji potrebovali kredit še preje, predno je pričela žetev. Ta kredit bi bil lahko dovolil kongres, ako bi sprejel potrebno postavbo.

To se pa ni zgodilo. Ampak Wall Street se je odločil, da se farmarjem odpove kredit. In to se je zgodilo. Tako je pričela padati izredno hitro cena pšenici in koruzi. Farmarji so delali skoraj zastoj, kajti žitni spekulantje so plačevali pšenico in koruzo po sramotno nizki ceni.

Taka je povest o pšenici in koruzi in mogoče se iz nje kaj farmarji nauče, da se v bodočnosti ne bodo ravnali po nasvetih v šmokavzarskih listih, kadar se bodo vršile kongresne volitve.

Wm. H. — Vedno komaj prikažem list, ki nam prinaša zanimive novice iz vseh delov sveta. Tudi dopise berem, a kakor vidim ni v eni nasebini boljše kakor v drugi, temveč je v vsaki slabše. Tako je tudi pri nas. Dva rova sta v nasebini, od katerih eden že stoji od maja meseca, drugi pa bo v par dnevih z obratom popolnoma prenehal. Zopet bo postavljen na čisto 400 delavcev. Kam pa sedaj, se vprašujejo ljudje, ki vedo, da je povsod enako. Menda nikjer ni rova, ki bi bil odprt za delo vsak dan, s tam kjer delajo v rovih po par dni na dan, se pa itak ne zaslužijo niti za življenjske stroške. Jaz na pr. sem zaslužil vsega kakor tri dolarje od 16. do 30. novembra, stroškov pa sem imel \$4. Kaj je vzrok, jaz ne bom razpravljati, a vsak delavec bi lahko znal, da je edina krivda v delavcih samih. Samo pogledimo na kapitaliste, kako so oni dobro organizirani. Njim se ravno zato dobro godi.

Na konvenciji 12. distrikta rudarske organizacije v Illinoisu je bilo sklenjeno, da bo organizacija podpirala kansaške rudarje, zato bo tudi moral vsak član prispevati po \$1 na mesec v ta namen. Umevno je, to ni bilo povšeči glavnemu predsedniku organizacije Lewisu. Lep je tak voditelj ki ne prizna zahtev in pravice svojega članstva. Pripovedljivo je, da se pomote o prvi priliki vse njemu podobne ljudi iz glavnega urada rudarske organizacije, ker dokazali so, da niso sposobni organizacijo voditi, ali pa jo vodijo proti prepričanju članstva.

Prohibicionisti uradniki tudi tu dobro delujejo. Preteklo nedeljo so prišli k tukajšnjima rojakoma z mestnimi in cerkvenimi očetmi vred in zahtevali od njih, da jim morata izročiti posesta za kuhanje prepovedane pijače. Kar tega nista storila, se je pričela preiskava s kotliki niso našli, pač pa so našli v neki kleti tri, so da vina, ki pa še ni bilo ušlešeno. Niso se ozirali na to, temveč so vse skupaj zneli na zunaj čaka, joči tovarni avtomobil in odpeljali v občinske prostore. Rojaki, ki so jih prišli obkroževati vizorni mošje, niso vprašali, če imajo za to pravico ali ne, pač pa je tako storil Litvin, ki jih je predvsem, ko so prišli k njemu, vprašal, če imajo pravico preiskovati. Pravice niso imeli in tako so odšli. Večje del so bili vsi preiskovalci trgovci. Naslednji dan so rojaki govorili po mestu, da ne bo šel nobeden, več ničesar kupiti k tem trgovcem, ki so jim toliko nasprotni.

Kakor sem že omenil, imamo tu dovolj poštenih. Prosti čas dobro porabimo s lovom na zajce. Pred kratkem smo šli kakih 14 milj daleč na lov, ki je bil le primeroma uspešen. Ko smo že nekaj nastrelili, smo na prostem pričeli s kuhanjem jušine. Izvoljen sem bil za kuha. Dobra je bila juha, še boljše meso in tako smo se še odpravili na lov po jušini. Prišli smo nato vsi skupaj, ter se po jušini na prostem prav dobro zabavali. — J. Hauptman.

Osega, W. Va. — Že leta so minula odkar sem poslal zadnji dopis v Prosveto. Kaj pa naj sploh dobrega opisal iz naše nasebine. O delu ni nič dobrega, ker skozi celo leto sem delal kakor mesec dni vsega skupaj; mnogo njih pa je, da niso delali niti toliko. Lansko leto 28. decembra so zaprli rove in tako smo počivali do 19. oktobra t. l. Samo eden mesec smo delali potem in zopet so zaprli rove s izgovorom, da premore nima nikake cene. Njih želja je, da bi razsvetljali pogodbo, ki nam poteče šele 1. aprila 1922. Očitno nas hočejo izstradati, da jih bomo sami prišli prositi za delo in nam bodo potem lahko ravnali zašleže kakor bodo oni hoteli. Da je njihov namen tak so nam pokazali še ko so rove odprli v oktobru. Ker se po njihovem mnenju tekmo 10 mesecev še nismo dovolj izstradali in se naši hrbti še niso upognili pod krivdini njihovi zahtevami, so pričeli rove zopet zapirati.

Ravno danes, ko pišem dopis je družba pokazala svoje velike rogove, ki so ji v najkrajšem času rastle. Kakor znano imamo

po celi Zapadni Virginiji različne vrste premoga. Dobi se ga na 4 in pol ševlje, 5, 6 in celo 7 ševljev debeli plasti. Za rudarje pri 5 ševljahki plasteh premoga je sedaj lestvica po 75c, v mokrem prostoru pa po 97c; pri 6 ševljahki plasti premoga po 64c v mokrem prostoru po 68c. Sedaj pa hočejo plačevati isto lestvico nam delavcem pri 5 ševljahki plasti kakor jo imajo pri 6 ali 7 ševljahki plasti premoga. Sploh nam v vseh ozirih hočejo krčiti pogodbo in ako bi ne bili organizirani pri U. M. W. of A., bi morali že davno skladatai premog po lestvici kakor bi se jim ljubilo.

Rojaki ne prezirimo tega vidnega napadanja od strani družbe in stojmo na straži z našo organizacijo. Edino sami si moramo izvojevati pravico, ki nam jo jemlje družba kršiti pogodbo, da si ravno je do njenega poteka še skoro štiri mesece.

Naše društvo Slovenski rožmarin prav dobro napreduje. Priporočil bi vsem članom, da pri prihodnji seji, ki se vrši prvo nedeljo januarja, predlagate vsak še najmanj po enega člana. — Poročevalec.

Ralph, Mich. — Pogosto se sliši, da je treba delavcem mezdo znižati, ako hočemo, da bo za vse dosti dela. Jaz pa pravim, da se z znižanjem mezde ne bo odpravilo brezposelnosti. Lesna družba v naši nasebini na primer je znižala mezdo, da zdaj plačuje še po 75c na dan ali pa 20 dolarjev na mesec. Mezda je torej dovolj znižana, toda kljub temu se ne obratuje s polno paro. I. S. kompanija je imela zaposlenih okoli 1200 delavcev, a jih ima sedaj zaposlenih še kakih 200. Tako ima kompanija dvakratni dobiček. Delavci, ki delajo zastoj, sama pa skrbi, da ne pride preveč lesnih produktov na trg in tako ostane cena lesu ista kakor je bila. Tu je jasna slika, zakaj kriče podjetniki, da je treba mezdo znižati, ako hočete, da se bodo soper pričela vrteti kolesa. Nameni podjetnikov so samo, da se mezda do skrajnosti znižajo, delovni čas podaljšajo in poleg tega odstavijo delavce, saj oni ki bodo zaposleni bodo itak prekrbni s 12 urnim delom, da bo dovolj predusiranega. Tako si mislijo podjetniki in tako izvršujejo.

Kar se tiče delodajalcev pri nas so vsi enega kopita za iskorenje delavca se vse poslužujejo iste taktike. Izjemo dela samo Henry Ford, ki plačuje delavce v gozdu po \$4 na dan in jim daje hrano. Poleg tega ima Ford tudi železni rudnik v Iron Mountainu, kjer ne vem kolika je plača za delavce. Prišel je graditi tovarno in plačuje za osemurno delo po \$6.20. Delo se pa tam jako točno dobi, ker razum omenjenega vse delo v mestu počiva. Rudnika se zaprli še 1. maja in še sedaj nič ne vemo, kdaj se bo zopet pričelo z delom.

V nasebini je tudi precej Slovencev, a se v slovenskih listih razum v Prosveti redkokdaj za paži kak dopis od njih. Gotovo je, da se bo to mesto razširilo in bo prišlo še več rojakov. Naročniki Prosvete nagovarjajte svoje rojake, da se prebriže iz političnega spanja; kaj bodo drugače rekli rojaki, ki bodo prišli iz naprednih nasebin in bodo videli med nami toliko zanesenosti. Priidite z delovanjem in organiziranjem med delavske vrste, da bodo rojaki, novi naseljenici, ki bodo v bližnji bodočnosti prišli v našo nasebino, videli da smo tudi tu živeli in delovali za napredek delavstva. — John Fende.

Lovington, Ill. — Naša nasebina tu sestoji skoro iz samih farmarjev. Eden rudokop je, ki še precej dobro obratuje. Največ ima Lovington Anglejev in Poljakov, Slovencev pa je le malo število. Zima je že nekoliko nastopila in tudi meg smo že imeli. — Dr. Števanek A. M.

Wheeling Creek, O. — Ker se že dolgo ni nikdo oglašil iz naše nasebine, sem se namenil jaz nekoliko opisati razmere. Delamo bolj poredkoma, mogoče vsega po dva ali tri dni v tednu, kar komaj zadostuje, da se preživimo. Ne svetujem nikomur, da bi hodil k nam iskati dela, ker bi ga tu sploh ne mogel dobiti.

Dne 4. decembra smo imeli letno sejo. Društvo št. 38, SDPZ, je

združeno s društvom št. 13, SNPJ. Izvolilo odbor za leto 1922. Nov odbor ima jako značajne močje, kar je po mojem mnenju največje vrednosti za društvo in upamo vsi, da bomo z novim odborom zadovoljni. — Frank Cerrar.

Naše najmočnejše orožje!

Socijalisti - delavci verujemo v svojo lastno moč v boju proti sedanjemu krivičnemu družabnemu sistemu. Za ta boj pripravljamo in vzdržujemo dvojno orožje: organizacijo in časopisje.

Socijalistični nauk nam razodreva jasno in neizpodbitno, da samo socijalizem zamore končno o-svoboditi delavstvo in človeštvo sploh izpod kapitalistične sužnosti.

Socijalizem nam razlaga, da dokler obstoji kapitalistični sistem, se ne more nič izpremeniti v korist delavstva. Lahko nastopijo reforme ki povzročijo izpremembe, ali izkoriščanje delavstva ostane nedotakljivo.

V današnji družbi sta dva svetova, dva razreda ljudi. Na eni strani so tisti, ki delajo od zore do mraka v potu svojega obraza, na drugi strani pa tisti, ki nič ne delajo, a žive ob delu prvih. Na prvi strani so delavci-proletarci, ki ne posedujejo drugega nego svoje delovno moč, katero morajo prodajati, če se hočejo preživeti — na drugi pa mnogokratni milijonarji, ki od letih kupujejo delovno moč, katere jim ustvarja zopet nova bogastva.

Tako pride, da oni, ki vse ustvarjajo nimajo kruha, dočim oni, ki lenarijo žive v razkošju in preobilici.

Če bi se vse to dogajalo po kakšnem nam nerazumljivem zakonu, ne bi nihče ugovarjal tem krutim razmeram, marveč bi se bilo treba samo vdati "v božjo voljo" pa čakati, kaj vse pride še na vrsto. Toda mi vemo danes prav dobro, kje leže vzroki te nezmerno bede in krivice, ki se go-de delavstvu. Mi vemo, da je vzrok gospodarski bedi med proletarijatom v tem, ker posedujejo kapitalisti orodja, tovarne in ostala produktivna sredstva kakor zemljo, fabrike, rudo — in premogokope, železnice in prevozna sredstva itd. Mi vemo, da je gospodarska odvisnost valed tega, ker delavci ne more ničesar producirati brez orodja, katerega posedujejo kapitalisti in da mora valed tega biti izročeno na milost in nemilost kapitalistom, njegovim izkoriščevalcem. In ker to vemo, vemo obenem tudi, da bo delavce šele takrat osvobodjen, ko preneha kapitalistični sistem, ki to odobrava; kajti le v družbi, kjer bo ves narod lastoval produktivna sredstva in plod dela, je gospodarska svoboda delavstvu zagotovljena.

Ker kapitalisti vladajo gospodarsko, vladajo obenem tudi politično, kajti politične razmere so le odsev gospodarske moči. Dokler je delavce suženj v rudniku, na železnici, v tovarni v gozdu, deželi in državi.

Če vae to vemo, potem ne moremo čakati in upati, da pride kakšno odrešenje od zgoraj ali da se bo zgodil čudež in da se razmere same izpremenijo v naš prid. Zavedati se moramo, da je vsak uspeh odvisen od moči. Samo stremenje in želje ter prazno upanje, da bo že boljše, niso nikdar rodile sadu; vedno je odločevala moč.

Kapitalizem ne veda "po milosti božji", nego s svojo močjo. In vladal bo tako dolgo, dokler ga vrže druga moč — moč delavstva — moč socijalizma.

Nikjer ni sicer zapisano, kdaj bo delavski razred vrzel kapitalizem ob tla, ali brez koledarja se lahko izračuna in pove, da takrat, ko bo dovolj organiziran, ko bo njegovo časopisje dovolj močno.

Za uspešen boj mora proletarijat pridobivati vedno nove moči, katere je potrebna za končno zmago. Te moči so organizacija in časopisje.

Kapitalisti in njih zavezniki — posvetni in neposvetni hlapei — vedo prav dobro ceniti moč časopisja, zato je kapitalistično časopisje tako močno. Moč časopisja je ogromna. Časopisje je izzvala vojne in diktiralo mir; postavljalo in odstavljalo vladarje; časopisje je in še danes pripravljalo kapitalistom polja za izkoriščanje.

Brez časopisja bi se kapitalizem nikdar ne bil razvil do svojega vrhca, ne bi mogel vladati, kakor ne bi mogel vsvariti kapitalizma brez železnice, parobrova in drugih industrijskih pripomočkov. Časopisje je kapitalizem moč, zagovornik in prerok. S pomočjo kapitalističnega časopisja vlada kapitalizem krutjeje, kakor katerikoli kronan vladar.

Odkar se je začelo delavstvo zavedati, spoznavati svoje naloge in zbirati svoje moči, da začne boj za gospodarsko neodvisnost, je imelo kapitalistično časopisje še eno nalogo: odvajati delavce od njih silja in napadati njih sebojevnike, z namenom, da še dalje služijo zvesto interesom kapitalizma. Kapitalistično časopisje se je odtle posluževalo vseh, še tako umazanih sredstev, samo da so imela uspeh v dosegu njih namena: zbegati delavce in jih pah-niti nazaj v temo in nevedo. Za to najdemo v tem časopisju članke, o proslavi izkoriščevalcev, o pokoršni delavcev napram kapitalizmu in o poveljevanju patriotizmu, kateremu so sami najmanj zvesti. Ljudje, ki so pokrali največ narodnega bogastva, se jih postavljajo za vzor — in kapitaliste, ki so izprežali iz delavstva največ krvavih kronie, za patrijote in državnike.

Zadnji čas, ko vidi to časopisje, da socijalizem raste, je začelo prinašati vesti tudi o socijalistihi in socijalizmu, toda v taki luči, da služijo vedno le kapitalizmu, kajti vsebinski teh vesti je zavita in zlagana po kapitalističnem načinu. Na stotine laži o socijalistihi prinaša to časopisje vsak teden. Po eni strani se delavstvu laaka, po drugi ga pa napada in ga grdi.

Nasproti temu časopisju piše vedno v korist delavcev edino socijalistično časopisje, katero vzdržuje delavstvo samo.

Socijalistično časopisje in socijalistična organizacija, kjer je koncentrirano delo za uspešno agitacijo socijalističnega časopisja in literature, je edino in najuspešnejše sredstvo v boju proti sedanjemu krivičnemu sistemu, kateri mora pasti, čim bo delavstvo dovolj močno.

Brez socijalistične organizacije in socijalističnega časopisja, se delavstvo ne more, in ne bo nikdar osvobodilo. — J. Kopac.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

6000 delavcev je izgubilo delo v Mason Cityju, Iowa, ko je Lehigh Cement Company, eno največjih podjetij za proizvajanje cementa v Ameriki, zaprla svoje delavnice zadnji teden. Družba pravi, da bo izpor trajal le začasno, dokler se tovarno popravijo, ampak zastopniki delavcev slutijo brezdelje čez vso zimo.

Stavka zaradi znižanja mezde je izbruhnila pri Yukon Mill & Elevator Co. v Oklahoma Cityju, največji tovarni v državi. Navadnim delavcem so znižali mezdo od \$3.50 na \$2.75 dnevno, drugim pa za .27 do .37 centov na uro. Stavka je popolna.

Farmarji poplavlajo mesta za delom in brezposelnost raste Claude CoMunnally, delavski komisar v Oklahomi, javlja, da so se delavske razmere poslabšale v omenjeni državi. Veliko število farmarjev, ki so zadolženi in v stiskah za denar, prihaja v industrijalna mesta za delom čez zimo in armada brezposelnih je valed tega vedno večja namesto manjša.

Velika delavska kriza v Avstriji pride s 1. januarjem, ko avstrijska vlada preneha s prehrano. Oč tega dne bo vlada prehranjevala le še otroke do 14. leta starosti. Kot se poroča, je v Avstriji živl za vse prebivalstvo še za štiri mesece. Delavci so proti odpravi splošne živčne podpore, ker vedo, da bodo potem odvisni od privatnih življskih spekulantov s odušskimi cenami. Pričakovane protestnih stavk in demonstracij.

Rudarji stradajo v West Virginiji. Več sto družin rudarjev v okolišju Mt. Clare, W. Va., gladuje, ker so jim posla vsa sredstva za življenje. Rudniki v tem kraju pričajo že od zadnjega februarja, ker bi lastniki radi znižali mezdo na stopnjo leta 1914.

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vsak dan. Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"?

Na planine!

Spisal Pavel Kunaver.

(Dalje.)

Grebeni kulminirajo v vrhovih. Obliko nam večkrat naznačujejo že njih imena: Ojstrica je videti ostra od vzhoda in zahoda; Planjavi daje ime njena razsežnost; Skrlatica je imenovana po svojih skalah; Prisojnik ima na trentski strani prisojna pobočja; Stol je podoben in ljudski domišljiji stolu; Golice gola travna pobočja se precej ostro ločijo od gozda; Babji zob ima zanimivo ostro skalnato skrbino; Kalški greben je res dolg greben; Jermanov turin je iz Kamniške Bistric v domišljiji tudi lahko strop, pač pa je Storišč popolnoma podoben storžu itd. Pogoj za obliko vrhov pa so anov skalovja, naklon ali vodoravnost plasti, njih gubanje ter kak nasilen prelom vse gmote. Dokaj mirno leže plasti Velike planine, ki ima zato značaj visoke planote s kraškimi pojavi. (Citaj F. Seidl, Kamniške planine. Izdala Matija Slovenska!) Mogoče sile pa so dvignile tudi eno samo stran gmote, in tako imamo gore s strmimi pobočji na eni, s položnimi na drugi strani. Seveda končno obliko so dali vrhovom erozija in njeni pomočniki: voda, led, mraz in solnce, ki so poglobili s pomočjo velikanskih lednikov v ledeni dobi doline in postrušili stene pod njimi ter še danes razdejavajo temena velikanov. Natančno opazovalec vidi na vrhovih poleg razgleda še mnogo, mnogo zanimivega; on gleda lahko v kame-nosko delavnico narave in sliči v tišini mnogokrat škrtajoče dle-to časa, ko se odkruši tu kamen-ček, tam odrta skala, ki grmi v globino. Neki znamenit geolog pravi, da se odkruši v Alpah vsak trenutek toliko skalovja, da bi iz njega, ako bi se združilo,

nastal valik kameniten plaz, grmeč neprestano v dolino.

Biystveno različne oblike imajo gore iz granita in kristalinih skrilavec. Te hribine sudiho trdne prijemljanje. V centralnih Alpah pa imajo gore večinoma gubljive zelo enakomerni grebeni. Navpičnih sten, kakršnih je v naših apneniških gorah v izobilju in v vseh velikostih, je tam mnogo manj. Najlepše stene ima še granit. Grebeni gora iz kristalinih skrilavec so tako enakomerni, da zelo lajšajo orientacijo. Za nastajanje drugih gorakih oblik v pragorja pa velja že preje navedena pravila erozije. Le en čimtelj deluje v pragorju več nego v nižjih apneniških Alpah: sneg, ki tvori lednike, ki še danes pokrivajo tla in pobočja mnogim visokogorskim dolinam. Tako je med drugimi Aletsch-gletscher 24 km dolg, to je daljša od Kranja do Ljubljane.

Ker smo se že dotaknili ledenikov, zato še nekaj v spomin na njih dobo pri nas. Marikdo se je že šudil, kako so nastale oblike dolin, kakor je n. pr. najenašil-nost v Kamniških planinah lepa Logarska dolina. A tudi druge doline imajo obliko velike širke U. Ako v duhu potegnemo in po-daljšamo črto pobočja oboje-stranskih vrhov, opazimo, da se te dve črti združujeta visoko nad sedanjim dnem doline in sta do-kaz, da je neka sila izdolbila prvotno mnogo višjo dolino, ki na-redila položeno je v širše dno, to-da obrusila ji je stene tako zelo, da so na mnogih mestih skoraj navpične, dani je pobočje nad nji-mi veliko položnejše. Dolgotraj-ne in natančne študije (šitaj Penek u Bruekner, Die Alpen im Eiszeitalter!) so dokazale, da je prejšnja doba bila mnogo hlad-nejša in da so Alpe za dolgo raz-dobje utonile v ledu. Z vrhov so se valile silne množine leda v doline. Toda ta led, ki mu je le-žalo na dnu in na straneh vse pol-

no odkrušenega skalovja in pro-da, je v jako počasnem teknu bru-sil s strašno težo svoje podnožje in strani. Daleč v ravnino so se-gali jeziki teh ledenih veletokov in puščali gore kamenja. Ko pa so v toplejši dobi umaknili, so za-pustili globoko in široko izstruže-ne doline, katerih oblikam se ču-dimo še danes. Naj se vaakdo za-nima za slostvo o teh pojavih in učitek potovanja po planinah se mu podvoji!

PADANJE KAMENJA.

Velika nevarnost za planince je kamenje, ki se krui in pada z vseh strmih pobočij.

Voda v razpokah skalovja zm-rzne v mrazu in led ga razganja in ruši. Razrušena skala pa se trdno drži na svojem mestu le toliko ča-sa, dokler se led, ki je, nekako lepilo, ne raztaja, potem pa jo la-hko vsak suneč razmaje, sproži in pahne navzdol. In tako padajo-če kamenje je najnevarnejše, smrt-na nevarnost za turiste. Tudi na položnejših gorah je to opasno, kakor bomo videli iz raznih slu-čajev.

Mnogokrat je mogoče pre-pe-čiti grozečo nevarnost ali pa se ji umakniti; toda kdor je v ste-nah ali na pobočjih, na dobrih stezah ali v prostem terenu, je vedno izpostavljen padajočemu kamenju, le da je ta nevarnost ob nekaterih dnevih, urah, ob raz-nih letnih časih in ob različnem vremenu lahko manjša ali večja.

Vse to naj pojasni razni slu-čaji, ki sem jih deloma dočel sam, deloma pa moji tovariši in drugi turisti. V septembru l. 1910, smo šli šer Kotliše in Zmajevce v Kamniško Bistrico. Na vsaj poti ni nobene posebne težave, le v višini kakih 1800 m mora turist preko precej izpostavljenih pločk. Nevarnost je večja zaradi grozečega padajo-čega kamenja, kajti Brana ima v smeri proti Kotliščem občaj rde-čih mest. Ko smo ravno preplazi-li stopnjo pri lebu, ki je malo

dalje od križišča stez na Brano in Kotliše, je zaropotalo visoko nad nami. Topariša, ki sta bila še na strmem produ v lebu, sta neka-ko odrevenela, vendar ko sta o-pazila, kako visoko gori v steni drevi skokoma velik kamen pro-ti nam, sta skočila urno nazaj proti steni. Pa ta nam ne bi bila pomagala veliko, ker je bila iz-postavljena smeri padajočega ka-menja. Le neki rob višje na steni nas je rešil, ker je kamen zadel vanj in zašvilgal nad našimi gla-vami v globino, za njim pa truma kakor pest velikih kamenov, ki jih je sprožil. Ko se je umirilo nad nami, smo urno pohitili po položnih ploščah proti skrbini v Kotlišč. Kamen pa je morda sprožil divja koza, kajti planin-ca ni bilo nobenega gori. Kvečje-mu je toplota jutranjega solncea omajala kak kamen, ki je nato zbil še več drugih tovarišev v prepad. Kamen redkaj pride en sam, vselej je treba po prvem znamenju počakati glavne kame-nite salve in rušečih se kamenov.

Poleti l. 1913, sem z dvema to-varišema preprečkal vso sever-no steno Planjave od Škarij do Kamniškega sedla. Že preje sem omenil, da je vzhodna stran v zgornjem delu severne stene Pla-njave silovito razbita in rdeča.

(Dalje prihodnjik.)

NAZNAČILO IN ZAHVALA.

S tušnim srecem naznanjamo so-rodnikom, prijateljem in znan-cem, da smo izgubili iz naše grede priljubljenega nam sinčka

VIKTOR HAFNER-JA

v starosti 4 leta, 4 mesece in 12 dni. Bil je član mladinskega od-deka društva št. 25 SDPZ. Vse la nam ga je kruta bolezen diphteria in umrl je 6. decembra ob 2 uri popoldan. Rojen je bil 24. julija 1917 v Rock Springs, Wyo. Tru-dili smo se, da bi mu življenje ohranili in ostali štirje otroci so ozdraveli a tega nam ni bilo mo-goe rešiti. Pokopali smo ga 6. decembra ob 4. popoldne na Na-rodnem pokopališču v Louisville, Colo. Dragi sinček oziroma bratec, spavaj mirno v ameriški grudi. Žalnoči ostali,

Frank in Alojzija Hafner, stariši. Frankie, bratec, Amalia, Lojzka, Helena, sestrice. Louisville, Colo.

DOBIL SEM VELIKO POH-LJATEV SUREGA GROZDJA IN BRINJA.

Muškatel, jako sladko debele jagode, boksa 50 funtov. \$ 8.00

Cipar grozdje, največje in najsladkejšje jagode, boksa 50 funtov. \$ 7.00

Malo črne grško grozdje, ze-lo sladko, boksa 50 funtov \$ 7.00

Brinjeve jagode, zelo lepe vrede 132 funtov. \$10.20

Pri večjem naročilu vprašajte za posebno ceno.

K naročilu priložite Money Or-der.

MATH FREED, Box 772, City Hall Station, NEW YORK, N. Y.

Za praznike.

Stara navada ameriških rojakov je, da se spomnijo svojih sorodni-kov in prijateljev v domovini s primernim darom za božične pra-znike.

Ker je sedaj cena denarja iz-redno nizka, še samo par dolar-jev pomeni jako veliko v starem kraju.

Denarne pošiljave skozi našo banko so navadno nakamne v 14 dneh. Denar dobi prejemnik na svoji domači pošti brez vsakega odbitka. Naše cene so vedno med najnižjimi.

ZAKRAJŠEK & OSMARK, slovenska banka

70-9th Ave. New York City.

Dostavek: Onim, ki šele poto-vati domov za praznike, priporo-čamo svojo potniško pisarno.

Kačelj in prehlad.

V tem letnem času vlada kačelj in prehlad pri odraslih in pri otrocih. Če se zanemari, se razvije v nje-ga komplikacije, ki so lahko nevar-ne. Izgubite se zlim posledicam prehlada z vzetjem Severovih Kač-elj and Grip Tablets (Severovih Kač-eljov zoper prehlad in grip). Ce-na 50 centov. — Hitro odposlajte proti kačelju dobilo, če vzamete

Severa's Cough Balsam

(Severov Balsam zoper kačelj). Pomirjuje razdraženost, omajla kačeljevanje, ustavi kačelj, povzro-čajo dihanje in pomaga prirodi povrniti normalno stanje. Vseje steklenica 50 centov, manjša 25c. Pri kačelju.

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

Severa's Cough Balsam

VAŠE KNJIGE.

Zajednici. Povest iz življenja slo-venških trpinov v Ameriki. Ve-zano. Stane s poštnino vred \$1.75.

Zakon biogenesije. Vrlo poučna knjiga, ki pove, kako sleherni človek ponavlja v sebi razvoj vseh svojih živalskih in divja-ških prednikov. S slikami. Ve-zano. S poštnino vred \$1.50.

Obe knjigi, ki se naročita obenem za tri dolarje poštnine prosto. Naročila sprejema tajnik Knji-ževne matice S. N. P. J.: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. — Adv.

FOOBELASTILA

dela MATIJA SKENDER je 12 LET, za rojake po celi Ameriki. On že mora vedeti, kako se po-oblastila izdelujejo. Piši mu in razloži svoje zadevo, pa ti bo na-redil vse pravilno, da ti ne bo mogoe grunt prodan z nepravil-nim pooblastilom. Njegov naslov je 5237 Butler St., Pittsburgh, Pa. (Advert.)

CUNARD-ANCHOR

ANCHOR DONALDSON

Največji in najhitrejši parniki sveta. Izvirna postrežba potnikom. Lokal-ni nastanek je v vašem mestu ali blizu njemu.

V Jugoslaviji, Ogrski, Rumun-ski in Bolgariji, mimo Trsta, Boka ali Dubrovnika.

CarmilaDec. 7

Vednja v Trst stane: \$110 in v Boko \$111 in \$5 davek.

Prva Dubrovnik v Trst in Boko, ITALIA.....Jan. 5

Vednja \$103—davek \$5.00.

Via Cherbourg & Southampton.

CarmilaDec. 31

AquitaniaDec. 13

KDOR NAMERAVA POTOVATI V DO-MOVINO

KDOR ŽELI DOBITI SVOJCE IZ DOMOVINE

KDOR ŽELI POSLATI DINARJE ALI DO-LARJE ZA BOŽIČ

KDOR HOČE VARNO NALOŽITI SVOJ DE-NAR

KDOR HOČE KUPITI ALI PRODATI OB-VEZNICE NAJ PIŠE NA

EMIL KISS, BANKIR

133 SECOND AVE. NEW YORK, N. Y.

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street, New York

GENERALNO ZASTOPSTVO

JADRANSKE BANKE

in vseh njenih podružnic.

JUGOSLAVIJA

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

ITALIJA

Trst, Opotija, Zadar

NEMSKA AVSTRIJA

Dunaj.

IZVRŠUJEMO hitro in poceni denarna isplačila v Jugoslaviji, Italiji in Nemški Avstriji.

IZDAJAMO čeka v kronah, lirah in dolarjih, plačljive na vpogled pri Jadranški banki in vseh njenih podružnicah.

PRODAJAMO parobrodne in letalske vožnje liste na vse kraje in na vse črte.

IZSTAVLJAMO tudi čeka, plačljive v efektivnem slatu pri Jadranški banki in njenih podružnicah s pridržkom, da se isplačajo v na-plovalnih ali angloških sterlingih, ako ni na razpolago ameriških dolarjev v slatu.

SPREJEMAMO DENARNE VLOGE v dolarjih ter plačamo nakamne 4% obresti. Oddelki vlog smo vzpostavili namore na bolje mo-gih rojakov iz Amerike, ki se poslužujejo naše banke. Po sprejemu prvoga denarja izdame višino vložne v dolarjih in jo plačujemo vnapredu. Za prepla nadaljnjih vlog ali za dvig denarja je potrebno, da se nam pošlje v registriranem pisnu vedno tudi višino kajčila.

Denar nam je poslati najbolje po Domestic Money Order ali pa po New York Bank Draft.

KADAR STE NA POTU v stare domovine in se nahajate v New Yorku, se vam bo isplačalo, ako se uglasite glede vreditve vaših denarnih nadev pri razvratelstvu naše banke in prvem nadstropju brez odra na to, ako kupite parobrodni listek pri nas ali ste ga mogoe že kupiti drugje.

Zajemci se nam pri Jadranški banki izvanredno ugodej pogoj, ki bodo velika korist na vse one, ki se ali se bodo poslužovali naše banke.

Slovenci, prijatelji in poznavalci naše banke so vjudno proeni, da opskorijo na ta naš ogias svoje znanice iz Hrvatske, Dalmacije, Istre, Goriske, Srbije, Bosne, Hercegovine in Crnogore.

Frank Sakser State Bank

F. M. Dostojevskij:

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

"Ali te je Nikolaj Vsevolodovič sam prosil, da vzemi denar s seboj?"

"Jako rad bi bil poslal tisto vsoto gospodu Lebjadkinu; tristo rubljev je bilo. In ker ni vedel njegovega naslova, temveč samo, da pride v naše mesto, jih je izročil meni, za slučaj, če bo gospod Lebjadkin tu."

"In kakšen denar je ... izginil? O čem je pravkar govorila ta ženska?"

"Tega ne vem. Slišala sem, da je gospod Lebjadkin glasno pripovedoval o meni, češ da mu nisem vaega izročila; kaj hoče s tem, ne razumem. Tristo rubljev je bilo, tristo sem mu jih poslala."

Darja Pavlovna se je bila domalega pomiri-la. V obče moram reči, da je bilo težko s čim iz-nenaditi to dekle in ga spraviti v zadrego, pa naj-si bi ne vem kaj čutila v svojem srecu. V njenih se-danjih odgovorih ni bilo niti najmanjše naglice; sleherni je bil točen, tih in gladek, brez vsakega prvotnega presenečenja in razburjenosti, brez najmanjše zadrege, ki bi pričala o zavesti ka-kršnekolikrvice. Pogled Varvare Petrovne se ni odtrgal od nje ves čas, dokler je govorila. Nato je Varvare Petrovna pomislila.

"Ako," je izpregovorila nazadnje s trdnim glasom, obračaje se vidno k vsem, čeprav je gle-dala samo Dašo, "ako se Nikolaj Vsevolodovič ni obrnil s svojim naročilom k meni, temveč je pro-sil tebe, je imel gotovo vzrok tako ravhati. Ne štejem se opravilne pozvedovati po rečeh, ki naj bi mi bile ostale skrite. Že sama tvoja udeležba v tej reči mi je v popolno pomirjenje — to, Da-rja, vedi predvsem. Ali pogled, draga moja, ti v svojem nepoznanju sveta si množna zakriviti z najčistejšo vestjo kako nepredvidnost; in to si sto-rila, ko si stopila v stike s podležim in neznan-cem. Govorice, ki jih raznaša malopridnež, po-trjujejo tvoj pogrešek. Toda jaz se pobrinem zanj in kot tvoja zaščitnica te bom vedela braniti. A zdaj je čas storiti konec vsemu temu."

"Najbolje bo," se je zdaj sklonila Marja Timofejevna iz svojega naslanjaja, "najbolje bo, če ga pošljete k lakajem, kadar pride k vam. Naj kvarta z njimi tam na skrinji — mi bomo sedeli tu in pili kavo. Nu, čašico kave se mu tudi lahko pošlje, ali drugače ga globoko preziram."

Izrazito je stresla glavo.

"To treba končati," je ponovila Varvare Petrovna, ki je pazno poslušala Marjo Timofejevno. Prosim vas, Stepan Trofimovič, pozvonite.

Stepan Trofimovič je poravnal ter stopil zdajel ves razburjen v osredje.

"Čeprav ... čeprav sem šisal ..." je zable-betal v vročini vnemi, zardevaje in loveč besede, "tako ostudno povest, ali bolje rečeno, obrekova-nje, to vendar ... z vsem ogorčenjem ... enfin, c'est un homme perdu et quelque chose comme un forcat évadé."

Obmolnil je in ni nadaljeval; Varvare Pe-

trovna ga je pomerila mečikaje od nog do glave. Vstopil je vespodobni Aleksej Jegorovič.

"Koščilo!" je ukazala Varvare Petrovna. "In ti, Aleksej Jegorič, se pripravi, da spremlja gospodišno Lebjadkino domov, kamor ti sama pokaže."

"Gospod Lebjadkin jih že dalj časa čakajo spodaj in so zelo prosili, da naj jih javim."

"To ni mogoče, Varvare Petrovna!" Mavri-kij Nikolajevič, ki je ves čas neomajno molčal, je stopil zdaj iz svojega zatikja. "Če dovolite ... to ni človek, ki bi ga bilo mogoče pustiti v dru-žbo; to ... to je nemogoča oseba, Varvare Petrovna."

"Počakati," se je obrnila Varvare Petrovna k Alekseju Jegoriču, ki je tiho izginil.

"C'est un homme malhonnête et je crois mé-me que c'est un forcat évadé on quelque chose dans ce genre," je zamrmral Stepan Trofimovič ter spet zardel in obtičal.

"Liza, čas je, da greva", se je naveličano oglasila Praskovja Ivanovna in vstala z mesta. Obžalovala je najbrže, da se je bila v strahu sama imehovala neumne. Zagovor Darje, Pavlovne je že poslušala z ošabno gubo okrog ust. Najbolj pa sem se čudil obrazu Lizavete Nikolajevne, odkar je bila Darja Pavlovna v salonu: sovraštvo in za-ničevanje se je bliskalo bolj ko neprikrito v nje-nih očeh.

"Potrpi še minuto, Praskovja Ivanovna, pro-sim te," jo je pridržala Varvare Petrovna s svo-jo običajno brezumno mirnostjo. "Sedi, bodi ta-ko dobra; jaz si hočem olajšati sree, tebe pa noge boljijo. Tako, vidiš, hvala ti. Ko sem pravkar iz-gubila oblast nad seboj; sem ti rekla par nestrp-nih besed. Bodi tako dobra, odpusti mi: neumno je bilo in meni je prvi žal, zato ker mi je pravi-rost draga v vseh rečeh. Seveda, tudi ti se nisi krotila in si omenila neka anonimna pisma. Vsek brezimen list je vreden preziranja, že zato, ker ni podpisan. Če si ti drugačnih misli, ti ne zav-i-dam. Jaz na tvojem mestu vsekakor ne bi segala v žep po takšni gnoj in se ne bi mazala z njim. Ti pa si se umazala. Toda ker si že sama začela, ti povem, da sem pred šestimi dnevi tudi jaz pre-jela takšno primojeno anonimno pismo. V njem mi zatrjuje bogve kateri nepridiprav, da je Ni-kolaj Vsevolodovič zblazel in da se naj bojim neke žepaste ženske, češ da bo 'igrala v mojem življenju še veliko vlogo'; zapomnila sem si besede. Šaj vem, da ima Nikolaj Vsevolodovič jako mnogo sovražnikov. Zato sem nemudoma poslala po nekega tukajšnjega človeka, njegovega akri-tega sovražnika, najmaščevalnejšega in najpre-ziranejšega med vsemi. Razgovor z njim me je hi-pomja preprečil o nizkem izvoru tistega brezim-nega pisma. Če so tudi tebe, uboga Praskovja Iva-novna, vznemirjali zaradi mene s takimi podlimi pismi in te s njimi 'bombardirali', kakor praviš, sem prva, ki obžalujem, da sem bila po nedolž-nem vzrok temu. Pomilujem te, ko vidim, da si tako utrjena in razburjena. Vrhutega je moja trdna volja, takoj zdajle spustiti v družbo one-ga sumljivega človeka, o katerem pravi Mavrikij Nikolajevič ne povsem točno, da ga ni mogoče sprejeti. Posebno Lizi tukaj ne bo mesta. Stopi k meni, Liza, sree moj, in daj, da te še enkrat po-ljubim."

(Dalje prihodnjik.)